

Mihail Šiškin

Kaunokirjoituksia

WSOY

»Šiškin on fantastisen, taianomaisen lahjakas.»

– JULIE HERSH, *Music & Literature*

Mihail Šiškin

Kaunokirjoituksia

Suomentanut Vappu Orlov

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ • HELSINKI

SUOMENNETTU VENÄJÄSTÄ

wsoy:n kirjallisuussäätiö on tukenut suomennostyötä.

© Mihail Šiškin 2015, 2016

The publication of the book was negotiated through Banke,
Goumen & Smirnova Literary Agency (www.bgs-agency.com).

Suomennoksen © Vappu Orlov ja wsoy 2016

Jälkisanojen © Vappu Orlov 2016

ISBN 978-951-0-41868-0

PAINETTU EU:SSA

Sisällys

- Takissa oli tamppi | *Пальто с хлястиком* 7
- Pelastunut kieli | *Спасенный язык* 35
- Kaunokirjoituksen oppitunti | *Урок каллиграфии* 47
- Häly tyyntyy... | *Гул затих...* 87
- Pyhän Markuksen kellotorni | *Кампанила Святого Марка* 119
- Nabokovin musteläikkä | *Клякса Набокова* 163
- Kattila ja tähdenlento | *Кастрюля и звездопад* 185
- Sokea soittoneikka | *Слепой музыкант* 207
- Seinään raapustettu vene | *В лодке, нацарапанной на стене* 267
-
- Vappu Orlov: *Šiškinin tarinat* 283

Takissa oli tamppi

ROBERT WALSERISTA on tunnettu poliisivalokuva, joka on otettu hänen kuolinpaikallaan: on talvi, valkoinen rinne, jäljet syvässä hangessa, mies selälleen kaatuneena, kädet levällään. Vanhan miehen hattu on lennähtänyt sivuun. Siitä hänet löysivät joulukävelyllä olevat lapset.

Hän oli kuvannut oman kuolemansa kertomuksessa, joka julkaistiin puoli vuosisataa ennen hänen viimeistä jouluaan. Pikku tarinan päähenkilö on huomiota herättämätön, sijaansa löytämätön, kaikille tarpeeton, pahaksi onneksi vielä nero, maailman valtiias. Hän kyllästyy olemaan tarpeeton ja jättää huolet jälkeensä näin: hukuttaa maailman lumipyryyn ja käy kinokseen makaamaan.

Tieto omasta kuolemasta ei kuitenkaan ole kirjailijan yksinoikeus. Hänet on vain helppo saada kirjaimellisesti kädestä kiinni: käsi kirjoittaa muistiin sen mikä hänelle jonakin hetkenä paljastuu. Jokaisen ihmisen elämässä on sellaisia repeämiä. Reikiä kan-

kaassa. Noutopisteitä. Sellaisina hetkinä säveltäjä saa melodian, runoilija säkeitä, rakastavainen rakkauden, profeetta Jumalan.

Sellaisena hetkenä tapaavat toisensa ne mitkä eivät tavallisissa oloissa kohtaa vaan elävät erillään: näkyvä ja näkymätön, turhin ja olennaisin.

Silloin sitä alkaa hengittää samaan tahtiin kuin avaruus, jossa kaikki tapahtuu samanaikaisesti, sekä mennyt että vielä tulossa oleva.

Se mikä on nyt, on leikkinyt sinun kanssasi kuurupiiloa, piiloutunut menneisyyden ja tulevaisuuden taakse, niin kuin lapsi joka on naulakossa ahtautunut turkkien taakse ja nyt hypähtää sieltä esiin hikisenä ja onnellisena ja nauraa täyttä kurkkua, jotta tässä minä olen! Miten sinä oikein – kuljit ohi etkä huomannut! Nyt on sinun vuorosi!

Sellaisena hetkenä ei ole konstikaan nähdä oma kuolemansa, sillä suurenmoisen itsestäänselvänä nousee esiin tieto, etten ole ikinä syntynyt vaan olen ollut aina. Äkkiä tulee oivallus: ei ole tarpeen takertua elämään, sillä minähän olen itse elämä. En minä tässä tunne, että metsän hengitys haisee ummehtuneelta, vaan maailmankaikkeus se haistelee itseään minun sieraimillani.

Jos elettyä elämää voi jollakin mitata, niin varmaankin näiden sinulle myönnettyjen kohtaamisten määrällä.

Muistan oikein hyvin sen kun koin tämän ensimmäisen kerran. Olin silloin yhdentoista. Oli Moskovon lähistöllä palavien turvesoiden haju. Vuoden seitsemänkymmentäkaksi savuiset mökkiaamut. Palaneen maku kaikessa, jopa penkistä poimitussa kuumassa mansikassa. Äiti matkusti lomalle Volgan yläjuoksulle ja otti minut mukaansa. Se oli ensimmäisiä matkojani.

Sade valui, me asuimme kosteassa hyttysmökissä, ja aluksi oli ikävää, vaikka joka ilta näytettiin elokuvia, mutta sitten ilmat paranivat, ruokalaamme ilmestyi uusi naapuri, Vitja-setä, ja meidän elämämme muuttui kokonaan. Hänen kanssaan me kävimme uimassa, ajelimme moottoriveneellä pitkin Volgaa, kuljimme metsässä. Vitja-setä oli jänteikäs, kultahampainen, nauratti kaiken aikaa äitiä jutuillaan, minä en ymmärtänyt hänen vitseistään puoliakaan, mutta hän kertoi ne niin ettei voinut olla nauramatta. Äidin uusi tuttava oli minulle kovasti mieleen. Sekin teki minuun vaikutuksen, että hänen työpaikkanaan oli *tonvagen*, äänitysauto. Olin näköjään jo silloin joutunut sanojen lumoihin.

No niin, minä sanon ilman lupaa sitä poikaa minuksi, vaikken ole ollenkaan varma, suostuisiko hän tunnistamaan itsensä nykyisessä minussa, tässä harmaassa, elämää nähneessä, sairastelevassa tylsimyk-

sessä, jolla on säädytön pömppömaha. Hän ihmettelisi kovasti: mikä minä tuo muka on? En tiedä, keksisinkö hänelle vastauksen. Tuskinpa. Minulla on sama nimi kuin hänellä – entäs sitten?

Vitja-sedän jutuista on jostain syystä jäänyt mieleen se kun hän joskus lapsena, luistellessaan poikien kanssa joella, löysi jäähän jäätyneitä sammakoita. Jos niiden päälle pissi, ne heräsivät eloon ja alkoivat liikehtiä. Ja vielä ne jutut sodasta. Hän kertoi rangais-tusta kärsivistä sotilaista, jotka vain haavoittuminen saattoi pelastaa. Jos pesi rikkomuksensa verellä, sai takaisin kunniamerkit ja sotilasarvon. Niinpä siellä järjestettiin itsensäilpojaisia: ammuttiin käteen tai jalkaan limpun lävitse, jotta ei jäisi ruutijalkia.

Minulle ei ollut tullut mieleenkään, että äiti pitäisi tanssimisesta, mutta nyt hän kävi Vitja-sedän kanssa tansseissa joka ilta.

Kerran äiti rupesi puhumaan minulle jotenkin oudolla äänellä. Hän pyysi, että jos Vitja-setä kysyisi minulta isästä, minä vastaisin että hän on kuollut.

Minä ihmettelin:

– Eihän se ole kuollut. Se vain muutti pois.

Äiti painoi pääni rintaansa vasten:

– Mutta sinähän olet fiksu poika ja ymmärrät kaiken.

Minä en ymmärtänyt mitään mutta nyökkäsin.

Ja aloin odottaa, milloin Vitja-setä kysyisi minulta isästä.

Tuntui oudolta katsoa, miten äiti levitti poskipunaa ja puuteria, meikkasi silmät, maalasi huulet, pirskotti kaulaan hajuvettä, laittoi kynnet – lakan väkevä haju pisti nenään. Sellaisena en ollut häntä ennen tuntenut.

Äiti oli opettaja, opetti venäjän kieltä ja kirjallisuutta, ja niihin aikoihin hänestä tuli jo meidän Arbatilla olevan koulumme nro 59:n rehtori. Minä matkustin ensimmäiseltä luokalta lähtien hänen kanssaan koko kaupungin halki, ensin Presnjasta, missä me asuimme kommunalkassa, sitten Matvejevskajasta, mistä olimme saaneet kaksion uudesta talosta.

Hän tietenkin halusi, että oma lapsi olisi siinä aivan lähellä, hänen koulussaan, mutta minun elämäni se teki kovin pulmalliseksi. Hänen ihanteenaan oli muuan opettaja, joka oli opettanut matematiikkaa ja jäänyt jo eläkkeelle. Tämän luokalla oli oma poika, joka osasi sen aineen paremmin kuin kukaan muu, mutta kun isä kutsui pojan taululle, niin vaikka poika olisi ratkaissut tehtävän aivan oikein, hän sanoi aina: »Istu. Kuutonen.» Vähän samantapaista minä jouduin kokemaan esimerkiksi silloin kun meidän luokkamme osalta päätettiin, kuka rupeaisi lukemaan englantia, kuka saksaa. Minä halusin englanninryhmään – ja minulla oli hyvät perusteet

sille, koska saksalla tavallaan rangaistiin niitä jotka eivät menestyneet koulussa: jos et ole ahkera, joudut saksanryhmään. Minulla meni koulussa hyvin, mutta äiti ilmoitti minut nimenomaan sinne minne minä en halunnut. Jotta yksikään vanhemmista ei voisi moittia häntä mistään. Hänellä oli koulu ensi sijalla ja kaikki yksityis- ja perheasiat vasta toisella.

Hänen sukupolvensa johtotähtenä oli ollut juliste »Synnyinmaa kutsuu!»

Ehkäpä hän olisi lähettänyt minut Afganistaniinkin tuskaa tuntematta, tuntien sen sijaan täyttävänsä äidin velvollisuuden isänmaata kohtaan, ellen minä olisi mennyt opiskelemaan sellaiseen korkeakouluun, jossa saattoi samalla suorittaa asevelvollisuuden. En tiedä. Olen muuten ilmeisesti aina vain sen olemattoman maan olemattoman armeijan reservinupseeri. Olinhan sentään aikoinani sotilasleirillä Kovrovin luona valalla vannonut, että puolustaisin pikapuoliin hajoavaa isänmaatani viimeiseen veripisaraan asti. Muistan, että minun piti suudella punalippua ja vein sen huulilleni, mutta siinä tuntui savukalan haju. Meidän päälliköt olivat varmaan juoneet olutta kalan kanssa ja pyyhkineet kätensä sametinpehmeään kankaaseen.

Silloin koulussa ollessani en tietenkään oikein tajunnut, miten vaikeaa äidillä ja meidän kaikilla

opettajillamme oli: heillä oli täytettävänään mahdoton tehtävä, opettaa lapset puhumaan totta samalla kun johdattivat näitä valheen maailmaan. Kirjoitetun lain mukaan oli puhuttava totta, mutta kirjoittamaton sanoi: jos kerrot totuuden, siitä sopasta et selviä.

He opettivat meille valhetta johon eivät itse uskoneet, koska rakastivat meitä ja halusivat meidän selviytyvän. He tietenkin pelkäsivät sanovansa vääriä sanoja, mutta vielä enemmän kuin omasta puolestaan he pelkäsivät meidän puolestamme. Maassahan käytiin kuolemanvakavaa ottelua sanoilla. Oli käytettävä oikeita sanoja ja vältettävä vääriä. Kukaan ei ollut vetänyt rajaa niiden välille, mutta jokainen tunsisi sisimmässään sen rajan. Opettajat yrittivät varjella totuuttarakastavia nuoria tekemästä tyhmyksiä antamalla heille vahvistavan pelkorokotuksen. Vaikka se nyt ehkä vähän sattuukin, niin tuleehan immuniteetti koko elämän ajaksi.

Voi olla, ettei meille opetettu kemiaa tai englannin kieltä kovin hyvin, mutta sen sijaan saimme havainto-opetusta selviytymisen vaikeassa taidossa, siinä että puhutaan yhdellä tavoin mutta ajatellaan ja toimitaan toisin.

Aikuisten jumalat olivat kuolleet kauan sitten, mutta niitä piti palvoa noitamenoin. Koulu opetti lapset nöyriksi orjiksi. Jos halusi saada jotain, oli opittava

lausumaan kuolleella kielellä kuolleita sanoja, joissa muhi ja mätäni se kuollut elämä.

Mitä muuten merkitsee se että on hyvä opettaja?

Selvästikin hyvän opettajan kuuluu, olipa hallintojärjestelmä mikä tahansa, kehittää lapsissa ominaisuuksia jotka auttavat heitä eteenpäin elämässä, niin ettei hän opeta heitä kulkemaan vastavirtaan, sillä heille ovat tarpeen aivan muunlaiset opit: tämän konkreettisen elämän liikennesäännöt. Jos eksyt vastaantulevien kaistalle, joudut onnettomuuteen. On käännyttävä ympäri ja sulauduttava yhteiseen virtaan. Jos haluat päästä johonkin tässä elämässä, ansaita rahaa, elättää perheen ja lapset, on sulauduttava yhteiseen virtaan: sinä pomo – minä hölmö, minä pomo – sinä hölmö; rehellisellä työllä ei rikastu; jos elät susien kanssa, ulvo susien lailla.

Mutta huono opettaja opettaa elämään toisen lain mukaan, ihmisarvon säilyttämisen lain. Ja parhaassakin tapauksessa se tie johtaa yleensä syrjäytymiseen, pahemmassa vankilaan tai itsemurhaan. Joskus vain ammutaan.

Olivatko siis huonot opettajat hyviä ja hyvät huonoja? Venäjällä on muuten aina ollut niin: oikea on ollut vasen ja vasen oikea. Kuinka monen vuosisadan ajan onkaan turhaan yritetty saada selville: jos joku rakastaa synnyinmaataan, onko hänen toivottava sille

voittoa vai häviötä? Ei ole pystytty kunnolla selvittämään, mihin isänmaa päättyy ja mistä alkaa hallintovalta – ne ovat kasvaneet niin tiukasti yhteen.

Otetaanpa vaikka nyt jääkiekko. Kummallakin puolen piikkilankaa Neuvostoliiton ja Kanadan ottelet nähtiin kahden järjestelmän vertauskuvallisena taisteluna. Neuvostovallan loppuaikoina me olimme kanadalaisten puolella neuvostoja vastaan. Mutta vuonna -72, jolloin pelattiin historiallinen Summit Series, se poika, jota minä itsepintaisesti kutsun minuksi, eli vielä valoisassa syntiinlankeemuksen edellisessä maailmassa ja kannatti »meikäläisiä».

Oli se kyllä aika kummallinen valtakunta. Jääkiekkovoitot pidensivät järjestelmän elämää ja häviöt lyhensivät sitä. Läheltä katsoen ei voinut arvata, että juuri se Paul Hendersonin maali, jonka hän laukaisi maalialueelta 34 sekuntia ennen viimeisen ottelun loppua, ei ainoastaan merkinnyt käännettä ottelusarjan lopputulokselle, vaan siitä tuli *point of no return* maailmanvallalle, jonka viiksiniekka valti oli perustanut. Tuosta hetkestä lähtien sen hajoaminen oli vain ajan kysymys.

Oli hupaisaa että mies, joka oli osunut maatani suoraan sydämeen, muovasi oman kohtalonsa jotenkin aivan venäläisittäin: jätettyään jääkiekon hän ensin ratkesi juomaan ja sitten rupesi saarnaajaksi.

Jääkiekko päätyi näille sivuille sen vuoksi että meidän koulumme sijaitsi aivan Kanadan suurlähetystä vastapäätä. Sen eteen pysäköivät ylimaalliset, uskomattomat limusiinit, jotka ajoivat meidän Starokonjušennyi-kujallemme suoraan amerikkalaisista elokuvista. Sellaisen ikkunaa vasten painautuneena saattoi tutkia kojelautaa, jossa erityisen vaikutuksen teki nopeusmittarin luku 220, ja me pojat hiirenharmaissa koulupuvuissamme kiistelimme kiihkeästi Mustangin paremmuudesta Cadillaciin nähden tai Chevroletin hyvistä puolista Fordiin verrattuna, kunnes kopista lähetystön ovenpielestä ilmaantui miliisi hätistämään meidät pois.

Kanadalaisille jääkiekkoilijoille järjestettiin suurlähetystössä vastaanotto. Tieto siitä että kanadalaiset olivat tulleet meidän kadulle, levisi hetkessä, ja me tungeksimme vastapäisellä jalkakäytävällä päästäksemme näkemään epäjumalamme. Nuo meidän jumalamme olivat laskeutuneet luoksemme television jääkentältä, ja tuntui oudolta nähdä heidät pikkutakki päällä ja kravatti kaulassa. Arbatilaisen yksityistalon toisen kerroksen ikkunoista, jotka oli avattu selälleen vuoden -72 lämpimään syyskuuhun, vilahtelivat Phil Esposito ja »Pukari» Cashman sekä veljekset Frank ja Pete Mahovlich. Kun huusimme siellä riemuissamme, he katsoivat ulos ikkunoista, hymyilivät, vilkuttivat,

nostivat peukut pystyyn: elämä on mahtavaa, pojat!

Siitä on vaikka kuinka monta vuotta, mutta näen kuin tänä päivänä Bobby Clarken hampaattoman hymyn, kun hän kumartui ulos ikkunasta ja heitti meille pinssin. Toisetkin jääkiekkoilijat rupesivat heittelemään meille pinssejä ja purukumilevyjä. Jopa keksejäkin. Mitä siitä seurasikaan! Vaikka kuinka yritin saada jotain kiinni, onnekkaimmat tyrkkäsivät minut aina sivuun. Vähältä piti etten jäänyt kokonaan ilman. Mutta sitten tapahtui ihme. Bobby Clarke, joka melkein makasi ikkunalaudalla, alkoi osoitella minua sormella. En uskonut silmiäni. Hän katsoi nimenomaan minuun ja viskasi purukumipaketin juuri minulle. Minä sain sen kiinni! Hän puhkesi nauruun ja nosti minulle taas peukkua – niin sitä pitää! Silloin miliisi tuli hajottamaan meidät. Purkan me jaoimme kaverien kesken, mutta sen käärepaperin minä pidin pitkään tallessa. Tarvitseeko sanoakaan, että se oli parasta purukumia mitä olen ikänäni maistanut?

Seuraavana päivänä tuli äiti meidän luokkaan. Hän oli ankaran näköinen. Äiti osasi olla ankara, ja silloin häntä pelkäsi koko koulu.

Hän alkoi puhua, että meidän käytöksemme oli häpeäksi niin koululle kuin koko maallekin. Ulkomaiset kirjeenvaihtajat olivat valokuvanneet meitä, ja

nyt koko maailma saattoi nähdä, kuinka me olimme alentaneet itsemme, panneet pystyyn tappelun purukumin takia.

Kukaan ei sanonut mitään. Minusta näissä syytöksissä oli epäoikeudenmukaisuutta. Ja yhtäkkiä, yllätykseksi itsellenikin, minä korotin ääneni:

– Miksi meidän maassamme ei ole purukumia?

Äiti vastasi:

– On paljon, mitä meidän maassamme ei ole.

Mutta se ei merkitse, että pitäisi luopua ihmisarvosta.

Sen minä painoin mieleeni.

Rehtorina äiti edusti koulussa sitä vankilajärjestelmää, ja hän joutui koville. Tiedän, että hän pelasti monia, salasi asioita. Yritti tehdä sen minkä voi: keisarille se mikä keisarin on ja lapsille Puškinia. Puškinista tuli usean sukupolven ajaksi salainen koodi, avain inhimillisyyden säilyttämiseen piestyssä maassa. Jo silloin monet katsoivat, että mitä pahempi, sen parempi, sitä pikemmin kaikki vihdoinkin romahtaa, mutta sellaiset kuin hän yrittivät tuoda epäinhimilliseen elämään inhimillisyyttä. Itseen hän ei pystynyt pelastamaan – hän sai osansa ja enemmänkin.

Ollessani seitsemäntoista meidän välimme kiristivät siinä määrin, että minä lakkasin puhumasta hänelle. Kokonaan. Asuimme samassa asunnossa, mutta minä en edes tervehtinyt häntä. En voinut

antaa hänelle anteeksi sitä että hän kuului puolueeseen ja että meidät koulussa pantiin kirjoittamaan aineita Brežnevin teoksista. Minun nähdäkseni taistelua vihattavaa järjestelmää vastaan piti käydä tinkimättömästi ja se piti aloittaa omasta itsestä, perheestä, lähimmistä ihmisistä. En halunnut elää valheessa, mutta en ymmärtänyt silloin, etten ole sankari vaan räkänokka. Luulen, että minun mykkyytteni osaltaan lyhensi hänen elämäänsä.

Kirjoitin tuossa, että lakkasin silloin puhumasta äidin kanssa. Heti kirjoitettuani tunsin että en kirjoittanut koko totuutta, ja niin siitä syntyi valhe.

Minä tosiaan lakkasin jopa tervehtimästä häntä, mutta se ei johtunut vain siitä että olin lukenut *Kolyman kertomuksia* ja *Vankileirien saariston*, jotka silloin päätyivät käsiini tutkimattomia teitä ja muuttivat nuoren miehen maailmankuvaa suuressa määrin. Ei tietenkään. Konfliktin sai aikaan ensirakkauteni. Se tyttö ei ollut äidille mieleen. Ei niin yhtään.

Koulussa äiti oli kaikkivoipa rehtori – yhdellä katseella hän sai kokemattoman opettajan mellastavan luokan jähmettymään – mutta kotona, suhteessa omaan poikaansa, hän osoittautui täysin avuttomaksi. Äiti tietenkin toivoi pojalleen hyvää. Mutta ei osannut. Ja sen työn suhteen äiti oli tietenkin aivan oikeassa. Mutta sen minä tajusin vasta myöhemmin.

Koulussa äitiä kohtasi katastrofi, kun Andropov tuli valtaan. Kukaan ei tiennyt, että ukko oli jo kuolemansairas. Kaikki säikähtivät taas omaa pelkoaan.

Yläluokkalaiset halusivat järjestää muistoillan Vysotskille. Kollegat yrittivät saada äitiä kieltämään sen, mutta hän antoi luvan. Ilta pidettiin. Nuoret lauloivat Vysotskin lauluja, lukivat runoja, kuuntelivat levyjä. Rehtoria vastaan tehtiin kantelu.

Koululle toimeenpantiin näytöslöylytys, jotta muille ei tulisi mieleenkään.

Asuin silloin jo muualla. Muistan, kun tulin kotiin ja äiti kertoi, miten hänet oli kutsuttu paikalle, miten häntä oli puhuteltu jotenkin törkeästi, miten hänelle oli karjuttu. Hän oli yrittänyt puolustautua, selittää jotakin. Häntä ei edes kuunneltu.

Hän oli halunnut elää elämänsä kadottamatta ihmisarvoaan. Sen tähden hänet tallottiin jalkoihin.

Silloin äiti taisi itkeä ensimmäistä kertaa minun nähteni. En tiennyt mitä sanoa, istuin vieressä ja silitelin hänen olkapäätään.

Yhtäkkiä teki mieli pyytää anteeksi sitä että olin ollut melkein vuoden puhumatta hänelle, mutta enpä kuitenkaan pyytänyt.

Äiti erotettiin virastaan. Se isku oli hänelle jo liikaa. Koulu oli ollut hänelle koko elämä.

Hän sairastui vaikeasti. Ensin tuli sydänvaivoja. Sitten hänellä havaittiin syöpä. Alkoivat sairaalahoidot ja leikkaukset.

Siihen aikaan minä opetin jo itse koulussa, nro 444:ssä Pervomaiskajalla, tulin koulupäivän jälkeen hänen luokseen, istuin tuntikausia potilashuoneessa, korjasin vihkoja ja annoin äidille milloin juotavaa, milloin alusastiaa, luin hänelle lehtiä, leikkasin kynsiä, olin vain vierellä. Jos puhuimme jostain, niin ihan joutavista. Tarkemmin sanoen siitä mikä näytti silloin tärkeältä mutta nyt, näin pitkän ajan kuluttua, näyttää yhdentekevältä. Olisin aina vain halunnut pyytää häneltä anteeksi, mutta en tullut pyytäneeksi.

Sitten minä kuvailin sitä kaikkea kirjassani *Vzjatije Izmaila*, »Izmailin valtaus»: hänen huonetoveriaan, joka oli kemoterapian jäljiltä kalju ja piti koko ajan päässään barettia, minkä vuoksi hän oli kuin pilapiirrosten taiteilija; sitä miten käyrien varpaiden pitkiksi kasvaneiden kynsien palaset lentelivät ympäri huonetta, kun minä yritin kömpelösti leikata niitä; sitä miten toin äidille sänkyyn lautoja, koska hän ei saanut unta sairaalan kuopalle painuneessa verkkosängyssä.

Kirjoitin romaanin muutaman vuoden kuluttua äidin kuolemasta, ja se alkoi venäläisestä kirjallisuudesta, siinä oli paljon sitaatteja, yhteyksiä, sidoksia, mutta loppupuolella minä vain kuvasin, mitä elämäs-

säni oli. Monimutkaisesta yksinkertaiseen. Kirjallisesta, luetusta, äidin vaahtomuovilla täytettyihin rintaliiveihin, joita hän käytti sen jälkeen kun häneltä oli poistettu rinta. Muinaisslaavilaisista centoista hänen hiljaiseen kuolemaansa, jota hän oli niin odottanut, jotta tuskat hellittäisivät.

Hänen hautajaisissaan oli hyvin paljon väkeä, sinne oli kokoontunut opettajia, joiden kanssa hän oli tehnyt töitä, ja entisiä oppilaita. Vuosien mittaan oppilaita oli kertynyt paljon. Sitä mikä on tärkeää voi todella opettaa vain omalla elämällään.

Hämmästyin, kun hänellä oli arkussa otsallaan ortodoksinen voiton seppel. En tiedä, mistä se oli ilmestynyt; äiti ei todellakaan harrastanut kirkossakäyntiä. Hän oli aivan vilpitön ateisti. Hän oli kasvanut sellaiseksi. Ja kun minä synnyin, hän ei halunnut minua kastettavan. Eikä sen vuoksi että olisi pelännyt ikävyyksiä – vuoden -61 alussa, jolloin Stalin vielä lepäsi mausoleumissa, hän oli koulun puoluevastaava. Hän vain vilpittömästi ei ymmärtänyt, miksi. Mummo kastatti minut häneltä salaa Udelnajan kirkossa, siellä missä meillä oli kesämökki.

Minullekin oli lapsena selvää, että kirkossa kävivät vain sivistymättömät mummelit, niin kuin minun mummoni, joka oli käynyt kolme luokkaa seurakunnan koulua.

Mihail Šiškin

Kaunokirjoituksia

YHDEKSÄN KRISTALLINKIRKASTA NOVELLIA

IHMISENÄ OLEMISEN pienimmät yksityiskohdat ja suurimmat kysymykset kohtaavat Šiškinin elämänjanoisissa, eri aikoihin sijoittuvissa tarinoissa. Takkien takaa hypähtää piilossa ollut iloinen lapsi, käsi seuraa venäläisen kirjoituskirjaimen muotoa, Venetsian pitäisi olla romantiikan tyyssija, mutta kuinka käy? Rahapulassa oleva tulkki palvelee entistä luokkatoveriaan, josta on tullut uusrikas ja joka ei muista häntä. Rakkauden hylkäävä nainen vetoaa kommunistiseen ideologiaan.

Mihail Šiškinin tekstit nousevat kirjallisuuden ytimeistä: mitä merkitsee äidinkieli vieraalla maalla, mitä on olla venäläinen kirjailija Euroopassa? Miten voi opettaa ihmisiä rakastamaan totuutta, jos koko yhteiskunta rakentuu valheelle? Kieli ei yhdistä vaan erottaa ihmisiä, ellei siihen puhalleta uutta henkeä. Kirjailijan keskustelukumppaneita näiden kysymysten äärellä ovat muut kieltä tai maata vaihtaneet suuret venäläiset ja eurooppalaiset kirjailijat.

#kirja WWW.KIRJA.FI	 9 789510 418680	
	84.2	